

ERDŐS ISTVÁN:

BIRSALMABOT EMLÉKE

Itt van ez a nagy vágás a fülemen. Furcsa ügye? Régi seb, nagyon. Tíz évnél is több, hogy így van. Bizony.

Mikor én 14 éves voltam, 1955-öt írtak akkor, és igen nagy embernek számított még az apám. Mindig úgy emlegette nagyanyám; hej, fiam, nagykutya a te édesapád ott bent az igazgatóságon. Akkor én már alig emlékeztem rá, hét éve nem lakott velünk. Látogatni se jött soha. Anyám sírját se látta az alatt az idő alatt egyszer se. Azon a nyáron én már az utolsó osztály végeztem az iskolában. Június elején már volt is iskola meg nem is. Egy délután, úgy emlékszem mintha tegnap lett volna, ami volt, nagy záporosó után szamócát lopni indultunk. Mentünk a gáton. Nagy volt a sár, ali birtuk taposni a pedált, úgy beragadt a kerék. Jóska, a barátom csak nevette, hogy erőlködök, pedig ő is majdmindig állt a nyeregben, úgy kínlódott. A füzesen túl, jobbra, eső utáni nyugodt hűvösséggel folyt a Hernád, balra kezdődött az állami gazdaság nagy szamócás területe. A gát keskeny gyalogútján esővíztől fényes fűcsomók között kerekeztünk. Mindezek miatt, beleszámítva még a lopást is, nem lenne annyira emlékezetes minden, ami az apám hazatérése előtt történt, ha nem aznap találkozom először egy lánnyal, akiről úgy gondoltam, hogy szeretem. Megyünk a gáton nagy kinnal előre, egyszercsak nagy tarka forgatagban gyerekek-csapat tűnik elő az útkanyarodásból. A szomszéd faluból úttörők jöttek szerepelni. Ludas Matyi történetét eljátszani. Közöttük jött Éva is. Egy régi ismerős fiú integetett, ahogy meglátott bennünket. András. Éva kis, háromnegyedves kerékpáron jött, tarka, nagymintás szoknyában, fehér blúzban volt. Haja barnás fekete, se nem rövid, se nem hosszú, arca feltűnően finom, szép. Mentünk mi még aztán tovább, szamócát lopni, de nem igen sikerülhettek a dolgok, vagy nem is igen akartuk, mert mire megkezdődött az előadás a kultúrházban, addigra már mi is a színpadon voltunk — mint később kiderült igen ügyetlen, tehetségtelen fickók, függőnyhúzózatónak ajánlkozva. Hogy is tudtam volna én akkor a függönyre ügyelni, mikor mindig csak Évát kerestem. Nagy bánatomra alig fordul meg a színpadon, s ha jött, akkor is elnézett a fejem felett. András, a régi ismerős segített a függönyre vigyázni, mikor ő már leszerepelt. Állt mellettem a színpalak mögött. Amiket őlt aztán elmondott Éváról! Melegem lett. Noha csak fekete klottgatya, meg egy ing volt rajtam. Megtudtam, hogy Évának csak az anyja él, és igen csúnya híre van a családnak. Az apja messze földön híres részegember volt, nap mint nap gyilkolta, hajszolta a családját. Egy este, mikor megint holtrészegen ment haza, kezdte a cirkusizást, azt mondják, a felesége fogta, felvonszolta a padlásra, felakasztotta, aztán úgy rendezte a dolgokat, mintha öngyilkos lett volna az ember. A törvény nem tudta meg soha, csak a faluban beszélte mindenki, hogy állítólag így történt volna. Olyan volt az egész mint egy jó ponyvaregény. Éva, Éva, figyelj ide! Szuggeráltam. Néztem a szemét, rimádkodtam magamban, hogy csak idenézne és közben féltem. Eszembe jutott a pókhálós, forró levegőjű padlásunk, elképzeltem oda egy akasztott embert, megborzongtam. Megpróbáltam felidézni magamban apám arcát, aztán az édesanyámét. Anyám egy évvel előbb meghalt, minthogy apám elment volna tőlünk, mégis csak rá emlékeztem. Aztán úgy képzeltem el az apámat, hogy lóg felkötve kenderkőckötélen a padlásunkon. Egyáltalán nem volt különös érzés, de az arcára így sem emlékeztem. Csak

Éva szemét láttam magam előtt, akkor is, ha behunytam a szememet. Mentetettem. Ő nem tehet arról a dologról, amit az anyja csinált, és biztos az anyja is megbánta azóta, amit tett, tán meg is „gyuhonta” egy vasárnapi mise előtt a papnak, a pap feloldozta, bár lehet, hogy emberölést egy falusi pap nem oldozhat fel, mintha hallottam volna ilyesmit, hogy azt csak a pápa teheti meg. A szereplésre kifestették Éva arcát. Olyan szerencsétlenül, hogy csaknem pont a szeme alá került a legtöbb pirosság. Ha más van így, nagyot nevettem volna rajta, Éva így is tetszett. Beleszerettem. Előadás után Jóskaival elkisértük a színtársulatot a Hernád hídig. Azt mondtam Évának, mikor egyszer mellé hajtottam: jó bringád van. Tágra nyílt a szeme a csodálkozástól, amint rámnézett, majd elmosolyodott és bölintott, jó. És nézte megint az utat. Amikor este hazaérkeztem, mintha lázas lettem volna, olyan forróság volt bennem. Meg félelem, várakozás, hogy hátha történik még valami. Azon az estén jött haza az apám.

Később tudtam meg, hogy amint megérkezett a telepre nem hozzánk vezetett az első útja, kiment a temetőbe, ott időzött sokáig. Aztán jött csak haza. Sajó, a kutyám igen megugatta. Nagyanyám is nagyon ellenségesen fogadta. Látszott a tekintetén, hogy egyáltalán nem örül a váratlan vendégnek. Sokkal nagyobb csend volt a házban, mint minden este szokott lenni, ha ketten vagyunk odahaza. Korán lefeküdtem, mert úgy volt, hogy másnap hajnalban egyedül megyek csalamádéért a kenderföldre. Nagyanyám háromszor is rámszólt, hogy aludjak, mert hajnalban kelni kell. A szomszédból késő este átjött Fedor Sándorné. Sose szerettem ezt az asszonyt, mert nagymamám mondta, hogy mikor még nyolc éves voltam csak, apám el akarta venni, majdnem ő lett a mostoha anyám, de aztán valami miatt nem lett a dologból semmi. Nagyanyám már nem volt otthon, ahogy leszúrta fejés után a tejet virrasztani ment valahová, egy rokonasszonyhoz, akit mindig ángyomnak hívott és akinek most meghalt az ura.

Bejött ez a Fedor Sándorné. A nagyágyban feküdtem, fülemig húztam a dunnát, se őt, se apámat nem akartam látni, de minden szót hallottam, úgy, hogy máig sem tudom elfelejteni.

Fedorné nem is köszönt csak betette maga mögött az ajtót.

— Hát itthon vagy?

— Itthon.

— Hogy vagy?

— Jól. Hát ti?

— Megvagyunk. Sándor egészséges, a gyerek sokat betegeskedik.

— Hát te?

— Én egészséges vagyok.

— Boldog is?

— Ezen nem gondolkozok. A gyerek a mindenem.

— Jó ideig itt fogok lakni a szomszédotokban, nem fog zavarni benneteket?

— Engem nem zavarasz...

— Hát az uradat? Azt se fogja?

— A régi dolgok elfelejtődnek. Eszibe se jutna neki ilyesmi, megvan mindenkinek a maga baja. Meg aztán hat éve házasok vagyunk, az már nagy idő...

— Én azért zavarban lennék az ő helyében. A tolvajok mindig lesütik a szemüket, ha azzal találkoznak, akitől loptak. Aztán akinek sokáig lesütött szemmel kell járnia, az csak nem lehet jó.

— Sándor nem lopott soha. Nem voltam én a tied... Igazgató úr! Neked minden fontosabb volt az esküvőnél. Az a nagy pártosság!

— Fontosabb volt.

— Nem szeretted te engem...

— Nem tudod, hozzá mentél, nem tudhatod.

— Tudom én bizony. Te leszel itthon a gazdaságban az új igazgató?

— Azért nem jöttem volna haza. Megyek majd mindennap mint az urad ki a földekre, ekekapázni, permetezni, kaszálni, mikor mit kell tenni.

— Nem hiszem. Akit egyszer beültettek egy irodába, párnázott ajtó mögé, nem tud az már kapálni visszajönni oda, ahonnan elment. Hogyan is tudna.

— Pedig így lesz.

— Csináltál valamit?

— Az ember mindig csinál valamit.

Kinéztem a dunna alól. Az apám fogta Fedornének a karját. Az meg ült mellette szorosán a dikón. Elkezdtem forgolódni, nyöszörögni, mintha éppen ébredni akarnék az első álmomból, hátha szétugranak, de rám sem hederítettek.

Lerúgtam a dunnát magamról, támoiyogva elindultam az ajtó felé, csúnyán belerúgtam a küszöbbe, igen fáj a nagylábamujja.

Addig színészkedtem, hogy apám rábszólt.

— Hová mégy? — fogta Fedornének a vállát.

— Ki kell menni.

Meg sem álltam a gazdaságig. Tudtam, hogy Sándor bácsi ott tanyázik. Én igen szerettem Sándor bácsit, mert engedte mindig hajtani a lovakat, és azért is szerettem, mert a felesége mindig veszekedett rá. Ahogy beléptem a nagy ólba, hát ő ült a betonjászoly szélén. Ült és csak lógatta a lábát, semmit nem csinált. Odaálltam elé.

— Sándor bácsi tessék hazajönni, mert az apám ölelgeti a maga feleségét nálunk, és nagyanyám elment virrasztani.

— Miket beszélsz össze-vissza. Hol van a te apád? Igazgató Miskolcon.

— Már nem az, hazajött, dolgozni...

— Eredj már! Ne beszélj bolondokat...

— Itthon van, nálunk, a maga feleségével együtt.

Sándor bácsi lecsúszott a jászolyról, kihúzott a csizmaszárából egy kis birsalma botot, megfenyegetett.

— Elmenj innen!

Akkor már dideregtem. Csak egy szál klottgatya volt rajtam. Tudtam, hogy Sándor bácsi hiszi, amit mondok, de akkor meg miért nem jön? Erőszakoskodtam, toporzékoltam. Igen mérges lett. Erőből felém csapoott a bottal, pont a fülem hegyét találta el. Elöntött a vér, de nekem nem fáj semmi. Csak álltam ott az ól közepén, a sok tehén között. Sándor bácsi visszaült a jászolyra.

— Eredj haza!

Nem volt mit tenni, eljöttem. Az itatókútnál mostam a fülem, de csak annál jobban vérzett. A Göncölszekér rúdjánál megkerestem a Kisbojtárt. Azt neztem. Meg fogom mondani Évának, hogy legyen az ő csillaga is a Kisbojtár. Ha legközelebb látom, megmondom neki. Aztán azon gondolkodtam, miért kell Sándor bácsinak félni az apámtól. Szegény Sándor bácsi.

Pedig nem ment haza akkor este, mégis egy hét múlva elvitette az apám. Mondott volna talán valamit a rendszerről a gazdaságban. Hát elvitték. Egy évig oda-volt, de aztán is félt apámtól, szegény Sándor bácsi! Ha hozzáakad a kezem a vágáshoz itt a fülelmen, mindig eszembejut, szegény öreg.

TAMÁS ISTVÁN:

HAR S Á NY

dalunkból
font fonálra kötjük
e tűzgömböt
s mosolyunk színes
szalagjára írjuk
büszke értelmét a létnek

Fázós kedvünket
kézfogások melegébe mártjuk
s egy új világot
vizünk ma haza

Izmainkból
kovácsolunk pántot
összefogni korunk négyzögét
s tekintetek tiszta forrásából
áldozunk erőt
holnapunkhoz

Téged köszöntünk
ki megmutattad
a lányok kibontott szirmán
pihegő gyermeket
óh üdvözlégy Május